

Врсан Лешѿарић

ОВАЈ СВЕТ НИЈЕ ДОВРШЕН

ЂАВО У ВРТАЧИ

*Дуго ѿако седи и броји;
већ му се на канѿи најравио жуљ.
Алексеј Толстој: Вешѿаи*

Ноћ. У оној тамо вртачи иза вас мрак као у пећини. Усред вртаче пањ. А на пању седи нико други до ђаво. Брадом. До главе човек а главе псеће, с коњском репанѿом, го као од мајке рођен. Кад крене – шета. Шета горе-доле па опет седне на пањ. Упери канѿом у небо и броји звезде. Како на коју звезду укаже, тако ова гасне.

Анђео божји је, веле, навео Заборавју, од миља званог Заборавја дурак, да прође том ђавољом вртачом. Да ђаво не угаси небо.

Заборавја, пијан ко казан, ишао из кафане мислећи на своју Чедину у Улици хладног времена и на њен врели самовар. Стушти се низ падину и улете удно вртаче с ђаволом. Устави се па упита псето:

– Еј, бре, шта то чиниш?

А ђаво, који је био псеће главе, увиде да пред њим стоји буре вотке на две ноге, те како је био жедан, одговори људским гласом:

– Бројим звезде.

– Ха – насмеја се Заборавја искрено ал много пјано – и ја сам некоћ бројо звезде ал ми се измигољише кано кркушан с удице!

А ђаво, или псето једно, рече:

– Да су звезде кркушице, а гле штагар их је, ја не бих часом часио већ бих вако... – па полете на Заборавју и одгризе му ногу.

Заборавја се затетура па паде ко проштац. Како паде, тако и заспа. Ђаво се зграну што га овај не куне и не проклиње, загрцну се и умал се не удави. Ал русалчице, на наговор анђела божјег, ђип из потока, праћ-праћ по грбачи кеређој док не истераше ногу из ђавољег ждрела па је вратише и прилепише Заборавји на место, где је и пре била. Ђаво се, међутим, преплашио анђела као нико његов. Стаде да шепата амо-тамо те се, не знајући куд да се дене, сакри у онај пањ. Тад анђео такну Заборавју по челу, лако као ластавичји прхут, и овај се пробуди. Ал Заборавја, пјан ко лампек, не могаше да устане на ноге већ четвороношке стаде да цуња по оној тмори и тморини, довати пањ, стави га под мишку, да Чедини разложи ватру, и најпосле отпуза к Улици хладног времена.

Шта се после збило, нико не зна. Неки веле да је ђаво изгорео у ватри код Чедине, други да је искочио из пања и подвијеног репа побегао назад у пакао, док су Заборавја и Чедина радили у задњој соби. Не знам. Али знам да ђаво код нас није залазио већ пешеснаес лета и да је последњи који га је оком сагледао био наш добри Заборавја дурак.

УТЕРИВАЊЕ ЂАВОЛА У ПАКАО

Тада девојка рече: – Ох, хвала Богу, јер видим да је мени боље него теби, још ја немам још ђавола.

Русинко јој рече: – Исину кажеш, али ти имаш нешто друго што ја немам и ти ствар имаш умешто ове моје. Алибех зашто: – А што је то?

На то јој Русинко одговори: – Имаш пакао и кажем ти да верујем да те је Бог овде послао ради срца моје душе, ја још ме овај ђаво

толико мучи, да ли би ти хтела да будеш толико милосива према мени и да исприши да га враћим у пакао?

Велику утеху ћеш јузити мени, а Богу велико задовољство и најбоље ћеш га тако служити, ако си дошла овде да то радиш како сама кажеш.

Бокачо: Декамерон, Трећи дан – десета новела

Једно зимско вече досађивао се наш Заборавја дурак. Чедина није била код куће, Улица хладног времена беше окована у сребро и иње. На касном, пиргавом небу, налик препеличјем јајету, дреждао је млад месец, растерујући роговима покоји прозирни облачић у голим крошњама дрвећа. По површини реке ваљала се магла, као да хиљаду браќајлија суче брке и уздахне кад дуне северац.

Заборавља се ломио: хтео је да сачека Чедину, али је и у кафану хтео. Пожелеле друштво својих пајташа, посебно Веролома и Вратолома Херувимовича, који му дуговаше част. Те набаци кожух на леђа, шубару на главу, ускочи у чизме и одлепрша низ улицу као лептир низ цветна поља пролећна.

– Ево нашег доброг Заборавје! – узвикну Веролом. – Он можда је сте Заборавља, али се ми сви сећамо да је једном утерао ђавола у пакао. Је л' тако?

Раја заграја, док прстима пуднеш наста ромор, бромор, громор. Седели су раштркани за масним, незастртим столовима у малој и загушљивој кафани.

– Гле, једном! Пешес стотина пута! – одговори Заборавља.

– Како то? – згрануше се сви.

– Лепо, другзја, лепо...

– Ти нас канда лажеш – умеша се Вратолом. – Како то један човек а толико пута да утера ђавола?

– Ех, брате, превршише ти времена проводиш у овој овде палати! – одговори Заборавља.

У кафани наста лом. Сви су урлали од смеха и надурлавали се, било им је необично драго што, као и Вратолом, повоздан седе у кафани па се мирне душе могу назвати кафанским људима. Поручише још једну туру, једни другима на рачун, а дебели крчмар је задовољно трљао руке и подгуркивао Заборављу да настави да прича. Заборављи то не паде тешко, па рече:

– Има, другови, много ђавола и више но један пакао. И у сваком паклу је мркили мрак као у оној вртачи. Па и гори! А знајте да ђаво увек хоће у пакао. И да пакао увек хоће да ђаво униђе у њ. Ипак, и ђаволу је понекад мрско да уђе у пакао, сав се оклембеси, није ни за шта. Јер и ђаво, другови, воли да попије, као и ми, па упадне у први јарак мислећи да је пакао, и ту заспи, у блату, као пас. А пакао је онда бесан и сипа ватру свуд унаоколо, јер ни пакао не може без ђавола ништа мање него што ђаво може без пакла. Али и кад је тако, ђаво и пакао се привлаче. Они се толико привлаче да на крају ђаво увек заврши у паклу, па били они и у најгорој свађи. И ту се нађем ја да утера ђавола, јер знам да је ђаволу место у паклу и да се ђаво у паклу осећа као на свом. Просто, ђаво у паклу има смисла.

Кад то рече Заборавља, сви се у кафани загледаше у свог ђавола, укључујући и браћу Веролома и Вратолома, које је иначе тешко било у шта уверити. Чак је и крчмар погледом тражио свог ђавола, али није доспео даље од пупка, што је за њега био велик успех. Сети се да је давно било откако су се он и крчмарица играли пакла и ђавола, па прошапта несигурно да је дошло време за фајронт.

Сад су сви били ко попишани јер проводе по целе дане у кафани и поносе се именом кафанских људи, уместо да, као тај добри Заборавља

дурак, утерују ђавола у пакао. Заборавја се осмехну, али и њега почеше да сврбе брци. Сети се да је Чедина већ дошла кући и да јој самовар ври у шеснес, па пожуре Улици хладног времена, све ударајући ногицом у дупенце. И док кажеш хопла! – ето њега на каучу у задњој соби, а Чедина му потурила свој врели самовар под нос. Ту се Заборавја намах отрезни, скочи на ноге лагане и поче предано да утерује свог ђавола у њен пакао.

ГРАДИЛИШТЕ

Ноћ, мрачна и хладна. Заборавја стоји на Мосту ружних жеља. Чини му се да је пролеће. Баца новчић у тамну воду и пожели да зима траје заувек. „Зима је тако лепа”, мисли „све је бело, као брашно. Све остаје исто, залеђено у простору и времену. Кад бих хтео, остао бих заувек на овом мосту, јак и нерасположен.”

Наставља да хода напред, увек напред, и не осврће се. Прелази Трг сломљених сећања, па кроз Сокак заборављених успомена улази у Чединину улицу. Зауоставља се пред капијом. Опишава кваку. Чини му се да ће бити напуштен, блед и пуст ако закорачи преко тог прага. Седа на степеник. Гледа унаоколо. На улици плешу трагови дневних шетача. Чист месец дрежди на небу као чувар градилишта.

– Овај свет није довршен – шапуће, устаје и отвара капију.